

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I

РІК LI. Ч. 109. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 5. червня 1943.

No. 109. Jersey City, N. J., Saturday, June 5, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: ВЕrgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: ВЕrgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Рузвелт Приказує Майнерам Вертатися до Праці в Понеділок

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт видав у четвер сполудня приказ 530,000 страйкуючих майнерів вертатися в понеділок до праці. Пригадає їм президент при тому, що вони працюють при роботі, есенціональній для воєнного зусилля та що вони мають такий самий воєнний обов'язок, як їх сини у збройних силах.

Президент каже, що, як тільки майнери вернуться до роботи, спір між майнерами й власниками копалень буде поладжений за посередництвом Воєнної Ради Праці.

ВНОСЯТЬ У КОНГРЕСІ НОВИЙ ПРОЄКТ ЗАКОНА ПРО СУСПІЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ВАШИНГТОН. — Сенатори Вагнер і Морей та конгресмен Динджел внесли в конгресі проєкт суспільного забезпечення, котрий забезпечує забезпечення по війні для безробітних, старих і недужих.

Автори називають його „американським пляном Бевериджа“, бо він, на взір відомого британського проєкту, забезпечує людину проти нужди від коліски до гробової дошки.

ДЕЙВИС ДОРУЧИВ ПРЕЗИДЕНТОВИ ПИСЬМО СТАЛІНА

ВАШИНГТОН. — Джозеф Е. Дейвис, спеціальний висланник президента Рузвелта до Москви, прибув уже сюди й доручив президентови Рузвелтові відповідь прем'єра Сталіна на тайне письмо президента. З Білого Дому не подано про письмо ніякої офіційної заяви, але газети подають з „поінформованих жерел“ вістку, що письмо може стати основою для скликання конференції в справі воєнної стратегії.

ЗАПИТУЮТЬ БЕНЕША.

В „Міннеаполіс Сондей Трибюн“ з 23. травня є допис з Нью Праг, Міннесота, де подавляючу більшість населення становлять чехи. В дописі згадується, що деякі американці чеського походження таке питають: „На якому то праві Бенеш опирає те, що поставив себе на чоло уряду. Він зрезигнував і лишив край його власній судбі. Гаха є президентом Чехословаччини. Навіть сам Бенеш заапетлював до чехів, щоби попірали Гаху“. На те відповідають прихильники Бенеша, що покинув край, щоби ратувати своє життя і працювати за границею над відбудовою держави.

ГРОЗЯТЬ ПОКЛИКУВАННЯМ МАЙНЕРІВ ДО ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

НЕСВИЛ (Тенесі). — Губернатор Купер поробив заходи, аби покликати до військової служби страйкуючих майнерів вугля, котрих покликання до війська відложено задля їх праці при копанню вугля.

Про подібні кроки доносять зостейту Алабама, котрого губернатор Спаркс видав приказ до майнерів: „Працюй або воюй!“

ЮНІІ ЗА СУБСИДІЇ ДЛЯ ВДЕРЖАННЯ ЦІН

ВАШИНГТОН. — Представники Американської Федерації Праці й Конгресу Промислових Організацій віднесли до президента Рузвелта зокликом за визначення двох біліонів доларів на субсидії для вдержання цін товарів на висоті, на якій вони знаходилися 15. травня 1942. року.

УНІЯ ПОЛЬСЬКА В СПРАВІ СХІДНИХ ГРАНИЦЬ ПОЛЬЩІ.

Головний уряд Польської Унії в Злучених Державах, що має до 50,000 членів, ухвалив резолюцію, якою звертається до президента Рузвелта, американського конгресу та американського уряду з проханням „заняти справедливе становище“ і „згідно з Атлантийським Чартером“ не допустити до того, щоби „Польща була покривджена“. Значить: признати їй надалі на сході давні границі. З такою самою просьбою звертається резолюція і до американської преси та до радіових коментаторів.

ПОПОВНИВ САМОГУБСТВО, ЩОБ ДОПОМОГТИ ЖИДАМ

В Лондоні поповнив самогубство С. Зигельбойм, член Польської Народової Ради, себто польського союму на вигнання. В листі до польського президента Рачкевича він подав, що його життя належить до жидів у Польщі. Не маючи змоги облекшити їхне трагічне положення поповняє самогубство, щоби таким способом звернути увагу польського уряду, людскости та урядів і народів Аліантських держав на жидівську трагедію. Каже, що всі вони досі мало зробили, щоби трагедію облекшити. Через те всі вони стали свого роду співвинувниками тих злочинів, яких допускаються нацисти над жидами.

Можемо Вдарити з Атту на Японію, Запевняє Стимсон

Є ВЖЕ СПРАВЖНЄ ФРАНЦУЗЬКЕ ОБЕДНАННЯ

В Альжирі, в Північній Африці, створено Французький Комітет Національного Визволення, що є властиво урядом Французької Імперії. В президентурі цього Комітету будуть чергуватись ген. Жірод і ген. де Голь. В склад Комітету входять ще такі особи: ген. Жорж Катру і ген. Альфонс-Жозеф Жорж, та Рене Масілі, Жан Мене і Андре Філіп. Як бачимо, нема тут таких визначних досі осіб, як ген. Шарль Ногє і Марсел Пейрутон. Значить, що до згоди прийшло по великих уступках, зроблених ген. де Гольє. Комітет зараз оголосив війну Японії та боротьбу з державами „Осі“, поки Франція та інші аліантські краї не будуть визволені. Комітет має існувати найдалі до цього часу, поки ціла Франція не буде вільною.

ЩЕ ДЕШО З КАЦАПСЬКОЇ НЕГРАМОТНОСТІ І НІКЧЕМНОСТІ.

Філядельфійська кацапська „Правда“, що то спала віками, а тепер взялась „соединити карпатороссов“ з Росією, чи там Советами, випикує ось що з нагоди розв'язання Третього Інтернаціоналу:

„І так, німці своєю послілкою Леніна до Росії, самі сплели собі тяжку нагайку. Днесь всі банимо і знаємо, що колиб була остала в Росії царська влада і царська капіталістична система, то там знову появились би всякі Сухомлінові, Троцькі, Терещенки, Петлюри, Севрюки, Коновальці, Коростовці, Грушевські й другі, які саботувалиб в користь гітлерівських бандитів. Нині, нова советська Русь воює однодушно, в її середині нема місця для саботажників. Гітлер, на зразок кайзера, післав тайно з Польщі до Советського Союзу двох пропагандистів жидів, Андрея Елдриха, але їх післанництво скінчилось трагічно, бо їх післанництво скінчилось трагічно, бо їх обидвох розпізнали і розстріляли“.

Поминаючи помилки і баламуту з українськими іменами і подіями, що їх завжди повно, бачимо кацапську неграмотність ще й в тому, що газета пише про „Андрея Елдриха“, коли вже в цілій Америці знають прізвища ось тих двох польських жидівських соціалістів. Це Альтер і Ерліх.

Секретарь маринарки, Генрі Стимсон, заявив підчас пресової конференції, що американська перемога над японцями на острові Атту має особливо велике значення з цього боку, що тепер американські збройні сили осіли в такому місці, звідки вже можна вдарити в саму Японію. Секретарь додав, що проте ще віддаль далека, бо з Атту до Токіо є до 2,000 миль. Те саме, що сказав Стимсон, було подтвержене теж військовими знавцями, що є того переконання, що Атту буде переіменене на сильну американську базу, з якої начнеться властива офензива, звернена проти Японії.

„ДУЖЕ ПІДОЗРІЛИЙ ПРІЯТЕЛЬ“.

Таким є для часопису „Карпатська Русь“ американський журналіст — Вільям Чеймберлін, про якого буда недавно згадка в „Свободі“ та „Юкрейнієн Віклі“. Навязуючи до цього, що він сказав про Україну та український нарід, комунізуюча „Карпатська Русь“ найгірше лиха на нього, що він згадав у своїй статті, поміщеній в „Нью Лідер“, що українці хотілиб мати самостійну українську державу, свободну від усіх агресорів, та що Чеймберлін признає, що 40-мільоновому українському народови годі цього відмовити. Через те став він „нововідкритим приятелем українського народу“, пише ця кацапсько-большевицька газета. Далі пише ще таке, що заходить підозріння, чи Чеймберлін є приятелем українського народу, коли він говорить за 40 мільонів українського народу, бо ті 40 мільонів не хочуть самостійности, а хоче її тільки „горстка самостійників“. Говорити про самостійність України, то так, каже ця газета, якби говорити про самостійність Шотландії чи Валії в Англії, або про самостійність деяких американських стейтів. „Такого чоловіка назвали би ненормальним, або зрадником“ — що так думав би, пише „Карпатська Русь“.

До цього може хіба додати, що щонайменше ненормальним можна назвати такого чоловіка, що робить ось такі порівняння, бо як можна рівнати Англію чи Злучені Держави до Советів, що самі визнають „окремі“ республіки, які можуть кожної хвилини відірватись. Принаймі таке є на папері — в конституції СССР.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

I Дурень і Мудрий Однаково не Знає

Закінчуючи свої праці харчова конференція Об'єднаних Держав, що радила кілька тижнів у верджінському місті Гот Спрингс, видає низку рапортів. З них для пересічного громадянина найцікавішим треба признати рапорт так званої споживчої комісії, котрий порушує справу консумції, яку він вважає першою журбою кожного уряду в світі, а яка з konieczности мусить обходити просто кожного чоловіка й кожну жінку в кожному краю.

Треба це власне сказати з натиском нам у Злучених Державах, бо якраз тут виробилося і поняття, що справа споживання в Америці стоїть краще, ніж деінде в світі, і так гарно, що населенню Злучених Держав нема причини більше цією справою журитися. Власне по цьому загальному переконанню вдаряє звіт споживчої комісії як по просто безосновній вірі, як по забобоні. Адже власне в Злучених Державах при набиранню загально-громадської армії показалося, що повна третина новобранців не є тілесно здібна до військової служби, а головною причиною відкинення були зіпсуті зуби, які є звичайно наслідком злого відживлювання.

Цей загально стверджений факт повинен заставити людей до застанови над справою відживлювання. Зв'язок між відживлюванням і станом здоров'я

це така проста справа, що ми про нього можемо забувати, як забувається наприклад про зв'язок між нашим здоров'ям і повітрям, яке ми вдихаємо. Маючи цей зв'язок постійно на увазі, треба збутися і іншого пересуду, що нібито ми не такі як інші люди, що нібито хибно відживляються інші люди, а не ми. Коли в Америці відкинено задля злого відживлювання як фізично нездібних мільони молодих людей, то це чейже повинно послужити осторогою для всякого й всякої з нас, що й наше відживлювання може в чомусь недомагати та що й воно вимагає в чомусь поправи.

В інших краях світа люди часто не відживляються як слід, бо не мають просто чим. Такі випадки є в Америці певно рідші, ніж донебудь інде в світі. В більшості недомагання в відживлюванню походять з несвідомости чи недбальства людей, а такі недомагання можна направити, як тільки люди їх направити захочуть.

"ЗІРНИЧКА РОЗСВІТУ"

Маємо нагоду пригадати старому і новому поколінню, якими шляхами ішло українське національне відродження. А та нагода могла би бути використана і на те, щоби запізнати і американців з природними основами українського руху. Ось тому постараймося по місцевостях відсвяткувати достойно припадаючі на цей час столітні роковини смерті — **Маркіяна Шашкевича**.

Назвав Яків Головацький Шашкевича „зірничною розсвіту". І таким Маркіян був, коли іде про національне пробудження галицьких українців. Його доля, зокрема те, що його „Русалку Дністрову", першу книжку в Галичині, видану народньою мовою, треба було видати аж на Угорщині, та що з неї вратувалося тільки яких сто примірників, бо решту знищила цензура, вказує якнайкраще, які великі перешкоди треба було поборювати тим, що бажали внести в народні українські маси хоч трохи національної свідомости і правдивої освіти. А злиденне життя Маркіяна Шашкевича і його ідейна праця це найкраща відповідь ось тій ворожій українській справі пропаганді, що хотіла зв'язувати український рух з якоюсь німецькою, австрійською чи польською піддержкою, чи навіть видумкою. Бо

творчість Маркіяна Шашкевича та ті перешкоди, які вона стрічала, свідчать невимовно, що український національний рух мав від самих початків свого відродження великих ідеалістів - народолюбців, щирих демократів.

Ось той рух вдержався і розвинувся з дуже кволих початків тільки тому, що він був ідейний, та що за тими першими зірничками появлялись згодом щораз нові ідеалісти. Ось так і засвітило на українських землях. А вкінці дійшло й до того, що зрушились мільони, яких уже не могла здавити ніяка влада. А потім — зовсім природно — наступило й відродження української державности. Спершу там, де появилсь Іван Котляревський, батько відродження української літератури, а трохи пізніше й там, де Маркіян Шашкевич перший зачав проповідувати народньою українською мовою.

Ось тими словами хочемо тільки нагадати, що отсе наближається Маркіянове Свято, яке по-

НЕ ВЕРНУЛИ ЗЗА МОРЯ...

Канадійські газети подають кожного тижня списки українських вояків, що служать в збройних силах і гинуть за Канаду. В новинці про воєнні страсти українців, поміщеній в „Українським Робітнику" з 28. травня, подається, що загинули за морем такі канадійські летуни-сарженти: Петро Шмігельський, Стефан Ахтамічук, Василь Квасний, Олекса Подольський, Петро Рудик і Дмитро Заліщук.

ПОЛЬСЬКИЙ ПРАПОР НА МАРКАХ.

Департамент пошти оголосив, що з днем 22. червня будуть пущені в рух нові поштові марки, розміром як „спешел делівері", на яких польський прапор становитиме тло для рисунку. Це в пам'ять того, що Гітлер напав на Польщу, та що вона була першим краєм, що поставила йому опір. Та по правді — першим була Карпатська Україна.

ЯК ОПИСУЮТЬ ГЕН. МАЛИНОВСЬКОГО?

В російським тижневику „Русское Обозреніе", що виходить в Шікаго, друкують статтю про советських генералів. Про ген. Малиновського читаємо там таке:

„Чорний, з синіми очима, років 42, той український герой, красунь у своїм мундурі, що приносить честь кравцєви, що його пошив, підбив би серце кожної жінки... Генерал Малиновський — орел. Любить випити, але розуму не тратить. Він відбив Ростів від німців..."

винно відбитись широким відгомном по всіх наших громадах, серед усього нашого громадянства. Добре в таких часах як теперішні пригадувати собі, якими то людьми і жертвами підносяться народи. Добре собі це все пригадати, бо наберемо ще більше віри в перемогу ідейних поривів і побажань, коли тільки добре подумаємо, чим був український нарід в часах Маркіяна Шашкевича, зокрема чим він був у Галичині. Як бачимо, зрушила його „зірничка", що несподівано появилась і нагло згасла. Але залишила глибокий слід, за яким пішли маси. Ось тому Маркіян Шашкевич — незабутній.

ВАКАЦІЇ

ХТО ХОЧЕ виїхати на літні вакації, маю відповідні кімнати до віренування на ціле літо, як також приймаю на свої харчі. Є став до купання. Голоситися до: 109-10

Mrs. W. TURSKI,
BOX 84, CHESTERFIELD,
OAKDALE, CONN.
Phone: New London 2-4604

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крові для подружого свідцтва.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST.,
NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години 10-8; неділя 11-2.
Жінка-доктор до обслуги.
X & флюроскоп. — Екзамінація \$2.00.

ВЖЕ Й ДИТЯЧИЙ ОРЕЛ НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ НАЦІСТІВ

Німецька окупаційна влада в Голандії заборонила улюблену забаву голандських дітей — пускати в повітря паперові орли („смоки").

Боятися німці, що цими невинними дитячими забавками хтось міг би подавати сигнали альянтським літакам.

Пускання паперових орлів стало популярне в Голандії, бо там постійно дують вітри.

МИРОН ЛИТВІН І СИН**УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБИНИКИ**

Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН-БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО-ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЯ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646